

Leeragenda Regionale kenniswerkplaats Jeugd ST-RAW 2025-2028

Dunya Shamsaddini, Cas Barendregt,
Wilma Jansen

Voorwoord

Met trots presenteren wij onze nieuwe leeragenda voor de regionale kenniswerkplaats jeugd ST-RAW. Tien jaar geleden zijn we gestart met de werkplaats, en vijf jaar geleden stelden we onze eerste kennisagenda op. Die agenda vormde de basis voor het ontwikkelen van projecten en het delen van bestaande kennis. Inmiddels zijn we een volgende fase ingegaan: de nadruk ligt nu op sámen leren.

Deze leeragenda is dan ook meer dan een lijst met onderwerpen. Het is een uitnodiging. Een uitnodiging om samen – met beleid, praktijk, wetenschap, ouders en jongeren – te blijven leren, te verdiepen en te vernieuwen. Want alleen door samen te werken en onze perspectieven te verbinden, kunnen we bouwen aan een duurzaam en effectief jeugdstelsel.

Met deze leeragenda sluiten we aan bij de landelijke leeragenda van KBL: Kwaliteit en Blijvend Leren. Zo maken we deel uit van een groter geheel, waarin alle regionale werkplaatsen jeugd bijdragen aan structurele verbeteringen in de jeugdhulp in Nederland.

We zijn dankbaar voor de waardevolle input en betrokkenheid van iedereen die heeft bijgedragen aan het opstellen van deze leeragenda. Dankzij jullie inzichten, ervaringen en inzet is deze agenda tot stand gekomen.

We zien deze leeragenda als een levend document. Het geeft richting voor de komende vijf jaar, maar blijft in ontwikkeling. We nodigen iedereen van harte uit om de thema's in deze agenda samen met ons op te pakken. Laten we stappen zetten naar betere zorg voor de jeugd – stap voor stap, lerend van én met elkaar.

Namens de regionale kenniswerkplaats jeugd,

Wilma Jansen
Coördinator ST-RAW
Mei 2025

Inhoud

1	Inleiding 4
2	Kernthema's regionale leeragenda 5
2.1	Jongerenparticipatie en inzet ervaringskennis 5
2.2	De lerende en reflecterende professional en organisatie 6
2.3	Breed en integraal werken bij de intake en hulp 7
2.4	Laagdrempelige hulp en een verstevigen sociale basis 8
3	Overige thema's 9
4	Betrokken partijen 10
	Colofon 11

1 Inleiding

ST-RAW is de regionale kenniswerkplaats jeugd in de regio Rijnmond. De kenniswerkplaats richt zich op het gezamenlijk leren en het delen van kennis, de ontwikkeling van innovatieve interventies, methoden en instrumenten en het toetsen of de aanpak die we kiezen werkt.

ST-RAW wil het kennisfundament vergroten van de jeugdhulpketen in de volle breedte (van preventie tot specialistische hulp) en werkt daarin samen met alle belanghebbenden: van ouders en jongeren tot wetenschappers en bestuurders. ST-RAW wil hiermee bijdragen aan de transformatie-opgaven van de jeugdhulpketen en aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien van de jeugd in de regio. Deze opgave heeft aan actualiteit gewonnen met de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028.

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd 2023–2028 is een gezamenlijk initiatief van het Rijk, gemeenten, jeugdhulpaanbieders, professionals en cliëntenorganisaties, met als doel het structureel verbeteren van de jeugdzorg en het financieel houdbaar te maken. De agenda bevat afspraken over het versterken van lokale teams, het verbeteren van de toegang tot jeugdhulp en het verminderen van administratieve lasten. Een belangrijk onderdeel van de agenda is het betrekken van jongeren, ouders en professionals bij het opstellen van regionale leeragenda's die aansluiten op de hervormingsdoelen. Hierdoor wordt er gewerkt aan een jeugdhulpstelsel dat beter aansluit bij de behoeften van kinderen en gezinnen.

De landelijke netwerkorganisatie Kwaliteit en Blijvend Leren (KBL) komt voort uit en werkt met een meerjarige leeragenda die aansluit op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. KBL is een instrument van de hervormingsagenda en wil in alle niveaus van het jeugddomein een cultuur van voortdurend leren en ontwikkelen stimuleren. Regionale leeragenda's, waaronder deze van ST-RAW, sluiten zoveel mogelijk aan op de opgaven van de Hervormingsagenda jeugd en de leeragenda van KBL, en weerspiegelen regionale bijzonderheden. De leeragenda van ST-RAW is een dynamische leeragenda. Wanneer prioriteiten veranderen in de komende jaren, beweegt de leeragenda daarin mee.

2 Kernthema's regionale leeragenda

De Regionale Kenniswerkplaats Jeugd ST-RAW wil met deze regionale leeragenda enerzijds voorzien in de leerbehoeften in de regio én aansluiten op de leeragenda van KBL.

Werkconferenties

Om tot deze leeragenda te komen zijn, in een reeks van vijf zogenaamde werkconferenties, jongeren, ouders, professionals uit praktijk en beleid gevraagd aan te geven wat voor hen de belangrijkste leer- en ontwikkelopgaven zijn. Deze bijeenkomsten werden georganiseerd en gefaciliteerd door partners van ST-RAW.

De eerste werkconferentie vond plaats met ExpEx-jongeren, de tweede met ervaringsdeskundige ouders en de derde met jongeren. Tijdens de vierde bijeenkomst kwamen vertegenwoordigers van deze drie groepen samen met professionals uit beleid en praktijk voor een gezamenlijke werksessie om de opgehaalde perspectieven bij elkaar te brengen, gedeelde thema's te herkennen en gezamenlijke opgaven te formuleren. Deze opzet werd herhaald tijdens de afsluitende prioriteringsbijeenkomst, met dezelfde samenstelling. Tijdens deze laatste bijeenkomst werden de knopen doorgehakt over de thema's die uit de eerdere sessies naar voren kwamen.

In groepjes verdeelden de deelnemers de thema's op basis van impact en haalbaarheid. Op basis van deze indeling stelden zij een top drie van thema's op. Uit de top drie van de verschillende groepjes kwamen vier kernthema's naar voren. Per thema gaven zij aan dat samen leren en implementeren de belangrijkste uitvoeringsvormen zijn, waarbij een gecombineerde aanpak van samen leren en ontwikkelen als noodzakelijk wordt beschouwd. Pilotonderzoek werd in veel mindere mate genoemd als benodigde vorm van uitvoering.

Analyse

Op basis van de verslagen van de werkconferenties, deelname aan de afsluitende prioriteringssessie, hebben we de vier kernthema's uitgewerkt door per thema een leer- of ontwikkelvraag te formuleren en deze toe te lichten op basis van eerdere verslagen.

Ook hebben we de overige thema's opgenomen in deze leeragenda en deze kort toegelicht. Ze zijn door ons gerangschikt op de door deelnemer aan de werkconferenties verwachte impact en haalbaarheid. De combinatie van die twee inschattingen, maakt zichtbaar waar betrokken graag aan willen werken. Je zou kunnen zeggen dat er 'energie op zit'. Het is een belangrijke voorwaarde om met een leeragenda aan de slag te gaan.

Nadat de kernthema's zijn uitgewerkt door leervragen te formuleren en toelichtende tekst te schrijven, hebben we de AI-tool Copilot gevraagd de leervragen te herformuleren op basis van de toelichtende tekst. Copilot paste de leervragen aan, liet de ondersteunende tekst intact, en voegde bronnenmateriaal toe. We hebben de leervragen, na eigen redactie, overgenomen en het door Copilot gevonden bronnenmateriaal achterwege gelaten (verouderd, niet to-the-point).

2.1 Jongerenparticipatie en inzet ervaringskennis

Leervraag: Hoe kunnen beleidsmakers en jeugdhulpverleners jongeren effectief betrekken bij het vormgeven van hulpverlening en beleid, zodat hun ervaringskennis en perspectieven structureel worden geïntegreerd en hun vertrouwen in de jeugdhulp en jeugdbeleid wordt vergroot?

Jongeren ervaren een grote kloof tussen hun leefwereld en de hulpverlening. Zij voelen vaak dat ze onvoldoende kunnen meepraten en dat er niet naar hen geluisterd wordt. Het versterken van jongerenparticipatie is cruciaal om deze kloof te overbruggen, zowel in beleid als in de hulpverlening.

Jongeren willen graag meepraten over de hulp en ondersteuning die ze nodig hebben. Jongerenparticipatie verwijst enerzijds naar medezeggenschap als een formele manier om het jongerenperspectief in beleid en uitvoering op te nemen. Anderzijds verwijst het naar het belang van ervaringskennis in de dagelijkse praktijk van de hulpverlening.

De leer- en ontwikkelopgave bestaat eruit om op alle niveaus, formele en informele participatie betekenisvol vorm te geven. Het combineren van wetenschappelijke, professionele en ervaringskennis leidt tot betere kwaliteit van hulpverlening. Hierbij is extra aandacht nodig voor het betrekken en borgen van ervaringskennis, zowel in de dagelijkse uitvoeringspraktijk als bij uitdagingen zoals krimpende financiële middelen en de gevolgen van marktwerking.

In de uitwerking van jongerenparticipatie is het belangrijk dat beleidsmakers en onderzoekers terugkoppelen wat zij met de input van jongeren doen. Deze terugkoppeling moet aansluiten bij het niveau en de taal van de jongeren. Dit vereist dat ervaringskennis en het jongerenperspectief (en daarmee de jongeren) integraal onderdeel uitmaken van de kennis- en ontwikkelcyclus, en niet slechts worden 'afgetapt' om hun bijzondere kennispositie. Op deze manier kan het vertrouwen onder jongeren richting beleidsmakers en onderzoekers verbeterd worden.

Koppeling Hervormingsagenda en Leeragenda KBL

De Hervormingsagenda Jeugd benoemt nadrukkelijk dat het betrekken van jongeren een van de kernwaarden is. Er wordt ingezien dat jongeren niet alleen betrokken moeten worden bij de hulpverlening, maar ook invloed moeten hebben op de manier waarop die hulp wordt vormgegeven. Jongerenparticipatie is geen expliciet thema in de KBL-leeragenda en is daarom een aanvullend, maar onmisbaar thema binnen de regionale leeragenda van ST-RAW.

2.2 De lerende en reflecterende professional en organisatie

Leervraag: Hoe kunnen professionals worden gefaciliteerd om open, lerend en reflecterend te werken met het oog op succesvolle hulpverlening aan cliënten?

Jeugdhulpprofessionals zijn betrokken en gedreven mensen. Werken aan een kansrijke toekomst voor jonge mensen is vol van betekenis en perspectief.

Echter verloopt niet ieder jeugdhulptraject succesvol, soms treedt hertraumatisering op. Ook is er niet altijd sprake van een goede werkrelatie of vertrouwensband met de cliënt. Om het jeugdhulptraject succesvol te laten verlopen, is het belangrijk dat de professional aandacht besteedt aan het opbouwen van een vertrouwensband met het gezin en aan effectieve communicatie. Daarbij is het van belang dat de professional zich bewust is van de eigen rol en reflecteert op het eigen handelen. Dit vraagt ook om oog voor cultuurverschillen en inzicht in de bredere context waarin het gezin leeft. Factoren zoals cultuursensitiviteit, sociale ongelijkheid en armoede, machtsverschillen en verborgen geweld kunnen van invloed zijn op het verloop van het hulpverleningstraject. Hulpverleners kunnen worden gefaciliteerd om rondom die thema's samen te reflecteren en hun fijnzinnigheid te onderhouden.

Tegelijkertijd is er een spanningsveld tussen persoonlijke gedrevenheid en de regels en procedures die noodzakelijk zijn rondom veiligheid, vakmanschap en verantwoording. Ook vrijheid om te handelen vanuit vakmanschap en wat doen nodig is in een casus, vereist dat er ruimte is om daarop samen te reflecteren en te leren over jezelf als instrument van methodisch handelen.

Professionele ruimte en lef bij professionals dienen gekoesterd en gestimuleerd te worden. Dit vergt dat professionals vanuit hun vakmanschap ruimte krijgen en nemen om buiten de gebaande paden te denken en (tijdelijk) af te wijken van regels en procedures, zelfs als dit extra middelen of tijd kost. Zorgprofessionals hebben het nodig dat bestuurders uitstralen dat lef mag en hen daarbij ook steunen. Dit is noodzakelijk om op lange termijn grotere problemen te voorkomen. Denk aan de druk van tuchtrecht of harde mediaberichtgeving, die maken dat professionals terughoudend kunnen worden. Hulporganisaties moeten hen daarin actief rugdekking geven. Zonder steun, ruimte en waardering haken professionals af, terwijl zij juist keihard nodig zijn. Zet in op het voorkomen van de uitstroom van professionals.

Vakmanschap en werkgeluk van jeugdprofessionals verbeteren wanneer er ruimte is voor kennisontwikkeling, reflectie en het delen van ervaringen in verbinding met collega's en leidinggevendenden. Het zijn onmisbare ingrediënten voor een houdbaar stelsel van jeugdhulp.

Koppeling Hervormingsagenda en Leeragenda KBL

In de Hervormingsagenda Jeugd en de Leeragenda KBL zijn kwaliteit en leren een belangrijk onderdeel en sluiten daarom aan op dit thema. In de Hervormingsagenda Jeugd wordt aandacht gegeven aan het bieden van professionele ruimte, zelfreflectie en blijvend leren. Kwaliteit en (blijvend) leren staat centraal in de leeragenda van KBL.

2.3 Breed en integraal werken bij de intake en hulp

Leervraag: Hoe kunnen jeugdhulpverleners een holistische benadering toepassen bij de intake en hulpverlening, en welke strategieën bevorderen een effectieve integrale samenwerking tussen verschillende partijen in verschillende domeinen?

Goede jeugdhulp vraagt om een brede analyse van de situatie van jongeren en gezinnen, ook bij kleinere hulpvragen. Gedrag, hulpvragen, klachten, symptomen spelen zich af in een (sociale) context, en dat doet ertoe. In een holistische benadering kijkt de hulpverlener zowel naar andere domeinen (financiën, huisvesting etc.) als naar het brede sociale netwerk. De context kan belemmerend zijn, maar kan ook bijdragen aan duurzame verbetering.

Het realiseren van veiligheid voor jongeren en het gezin is een doel op zich, en een essentiële voorwaarde om hulp te kunnen bieden. Dat vereist dat er aandacht moet zijn voor de context van gezin of huishouden van de jongere. Vaak zijn verschillende zorgpartijen betrokken en daarom is samenwerking, in de informatievoorziening, nodig om situaties goed in te kunnen schatten. Een gesprek over 'wat is veilig en wat is veilig genoeg?' kan daarbij bijvoorbeeld nodig zijn.

Transdisciplinaire (of integrale) samenwerking is ook nodig om recht te doen aan het hele en ongedeelde leven dat mensen leiden. Een leven kan niet opgesplitst worden in afzonderlijke stukjes. Jongeren en gezinnen die hulp op meerdere domeinen nodig hebben, zoals wonen, schulden of inkomen, lopen vast door de lokettenjungle en struikelen over bureaucratische drempels. Veel jongeren en gezinnen in de regio leven in armoede.

Domein overstijgende samenwerking is wat jongeren en gezinnen mogen verwachten van jeugdhulp, jeugdbescherming, maatschappelijk werk, onderwijs en andere domeinen waarop het leven zich afspeelt.

Koppeling Hervormingsagenda en Leeragenda KBL

'Breed kijken' wordt in de Hervormingsagenda gepresenteerd als een opgave om de kwaliteit van de jeugdhulp te verbeteren. Domeinoverstijgend samenwerken wordt gezien als een manier om tijdige en passende hulp te bieden, en het realiseren van die opgave verbetert (ook) de kwaliteit en de houdbaarheid van het jeugdhulpstelsel. De leeragenda van KBL besteedt niet expliciet aandacht aan

breed kijken. Eén van de agendapunten richt zich wel op de samenwerking tussen het gezin en alle betrokkenen, wat aansluit bij integraal werken.

2.4 Laagdrempelige hulp en een versterkende sociale basis

Leervraag: Hoe kunnen drempels om vroegtijdig hulp en ondersteuning te zoeken worden verlaagd en hoe kan effectief aan de versterking van de sociale basis van jongeren en gezinnen worden gewerkt?

Laagdrempelige hulp is van belang om kwetsbare jongeren en gezinnen te bereiken en vroegtijdig hulp te bieden zodat zwaardere problematiek kan worden voorkomen. Wat werkt in de praktijk? Laagdrempelige, snel toegankelijke en eenvoudige ondersteuning kan jongeren en gezinnen helpen hun zorgen tijdig te delen. Zichtbare en bereikbare hulpverleners (of andere professionals) in de buurt en/of chatfuncties (zoals @ease.nl), peer-to-peer initiatieven kunnen helpen om zorgen of problemen vroegtijdig te signaleren en verergering voorkomen. Communicatie in begrijpelijke taal aansluitend bij de beleveringswereld van jongeren en gezinnen, bijvoorbeeld over beschikbaar hulpaanbod, kan drempels verder verlagen. Hulp bij het navigeren langs de vele hulploketten op de verschillende levensdomeinen of nog beter: het slechten van deze bureaucratische drempels zal ook bijdragen aan preventie van zwaardere problematiek.

Goede preventieve aanpakken en een sterke sociale basis kan voorkomen dat jongeren (verder) vastlopen en zorgt ervoor dat gezinnen niet opnieuw in de problemen raken na afloop van hulp. Dit vraagt om een brede aanpak waarin het formele en informele sociale netwerk van het gezin, formele zorg, jeugdgezondheidszorg (JGZ) en jeugdhulp goed op elkaar aansluiten (zie ook thema 3). Een sterke sociale basis zorgt dat het (gezins)systeem veerkrachtiger is en minder snel een aanspraak hoeft te doen op gespecialiseerde hulpverleners.

Durf voor goede preventieve aanpakken bovendien breed en creatief te denken in oplossingen. De inzet van dieren, bijvoorbeeld via een huisdiersubsidie, kan een positief effect hebben op de mentale gezondheid van jongeren. Het is een voorbeeld van hoe de sociale basis ook via nieuwe, preventieve vormen versterkt kan worden. Onderzoek kan helpen om dit soort interventies verder te onderbouwen.

Koppeling Hervormingsagenda en Leeragenda KBL

Het versterken van de sociale basis en preventieve, laagdrempelige aanpakken zijn kernwaarden van de Hervormingsagenda Jeugd en is onderdeel van de leeragenda van KBL. Dit toont aan dat de prioritering van dit thema breed gedeeld wordt en bevestigt het belang om hier ook regionaal invulling aan te geven.

3 Overige thema's

Deze 'overige' leervragen zijn minder prominent naar voren gekomen in de bijeenkomsten en deels al opgenomen bij de belangrijkste thema's, maar bieden ook additionele kansen voor gezamenlijk leren in de regio met als doel het verbeteren van de ondersteuning en zorg voor kinderen, jongeren en gezinnen.

1. Armoede, dakloosheid

Leervraag: Hoe kunnen jeugdhulpverleners effectief bijdragen aan het verminderen van de impact van armoede op kinderen en jongeren, en welke interventies zijn het meest succesvol in het ondersteunen van gezinnen in armoede? En wat kunnen jeugdhulpverleners doen om dakloosheid en armoede bij jongeren te voorkomen?

2. Betere communicatie over hulptraject aan jongeren en ouders

Leervraag: Hoe kunnen jeugdhulpverleners de communicatie met jongeren en ouders verbeteren om hun betrokkenheid en tevredenheid tijdens hulptrajecten te vergroten en de effectiviteit van hulptrajecten te versterken?

3. Investeren in vertrouwen en betrouwbaar zijn

Leervraag: Hoe kunnen jeugdhulpverleners wederzijds vertrouwen opbouwen en behouden, rekening houdend met machtsverschillen en de impact van sociale ongelijkheid, discriminatie en racisme?

4. Kennisgestuurd werken/effectieve jeugdhulp

Leervraag: Welke jeugdhulp werkt en voor wie? Hoe richten we een systeem van kennisgestuurd werken in, waarbij wordt geïnvesteerd in innovatie en implementatie van opgedane en bestaande kennis door professionals in praktijk en beleid?

5. Groepsgewijze jeugdhulp

Leervraag: Wat zijn de voordelen en uitdagingen van groepsgewijze jeugdhulp, en hoe kan deze aanpak bijdragen aan het verminderen van de druk op de jeugdhulpketen en het verkorten van wachtlijsten?

6. Voorkomen van transgenerationale overdracht: doorbreek patronen

Leervraag: Welke methoden en interventies kunnen zorgprofessionals gebruiken om transgenerationale patronen in gezinnen te herkennen en te doorbreken, en hoe kan bewustwording van deze patronen worden vergroot?

7. Toekomstscenario

Leervraag: Welke preventieve maatregelen en interventies zijn effectief in het voorkomen van uithuisplaatsingen, zodat kinderen veilig thuis kunnen opgroeien?

8. Onvoorwaardelijke uithuisplaatsingen

Leervraag: Wat zijn de belangrijkste factoren die bijdragen aan succesvolle en onvoorwaardelijke plaatsingen van kinderen en jongeren, en hoe kunnen we overplaatsingen minimaliseren?

9. Verbinding strafrechtketen

Leervraag: Welke strategieën en samenwerkingsmodellen zijn het meest effectief in het verbeteren van de samenwerking tussen de strafrechtketen en jeugdhulp om de ondersteuning van jongeren te optimaliseren?

10. Overgang na 18e jaar

Leervraag: Hoe zorgen we dat aandacht voor de big 5 (leefdomeinen support, wonen, school en werk, inkomen en welzijn) breed en effectief wordt toegepast?

4 Betrokken partijen

Jeugdhulpaanbieders:

Enver, iHub, Gro-up

Jeugdgezondheidszorgorganisaties:

CJG Rijnmond, Jong JGZ

Gecertificeerde aanbieders:

JBRR

Vertegenwoordigers jongeren, ouders:

Brederaad 010, (oud) Jongeren van ExpEx, Jongeren van Youngins, Ouders van iHub, Enver en JBRR, Zorgvrijstaat

Kennisinstututen:

Hogeschool Rotterdam, Erasmus MC, Platform31

Gemeenten/regio's:

Gemeente Rotterdam, GRJR (jeugdhulpregio Rijnmond), Jeugdhulpregio Drechtsteden

Colofon

Platform31

Den Haag, juni 2025

Auteurs: Dunya Shamsaddini (Platform31), Cas Barendregt (Platform31, voorheen IVO), Wilma Jansen (gemeente Rotterdam/ST-RAW)

Redactie: Platform31

Coverbeeld: Freepik

Sinds januari 2025 is Onderzoeksinstituut IVO onderdeel van Platform31.

Het opstellen van de leeragenda is mede mogelijk gemaakt door financiering van ZonMw (dossiernummer 10190042410012)

Platform31

Bestuurders, beleidsmakers, professionals, inwoners en ondernemers zoeken oplossingen voor complexe vraagstukken in stad en regio. Hoe komen we tot een inclusieve en duurzame samenleving? Met voldoende woningen in een passende omgeving. Waar een innovatieve overheid en economie bijdragen aan brede welvaart. Om tot toekomstbestendige oplossingen te komen, brengen we partijen bij elkaar en onderzoeken we maatschappelijke opgaven in samenhang. We signaleren trends en verbinden beleid, praktijk en wetenschap. Zo komen we samen tot een aanpak waar bestuurders en uitvoerders direct mee aan de slag kunnen. De oplossingen houden we niet voor onszelf: iedereen profiteert mee van de resultaten.

Postbus 30833, 2500 GV Den Haag

www.platform31.nl

Hoewel grote zorgvuldigheid is betracht bij het samenstellen van dit rapport, aanvaarden Platform31 en de betrokkenen geen enkele aansprakelijkheid uit welke hoofde dan ook voor het gebruik van de in deze publicatie vermelde gegevens. Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt mits de bron wordt vermeld.